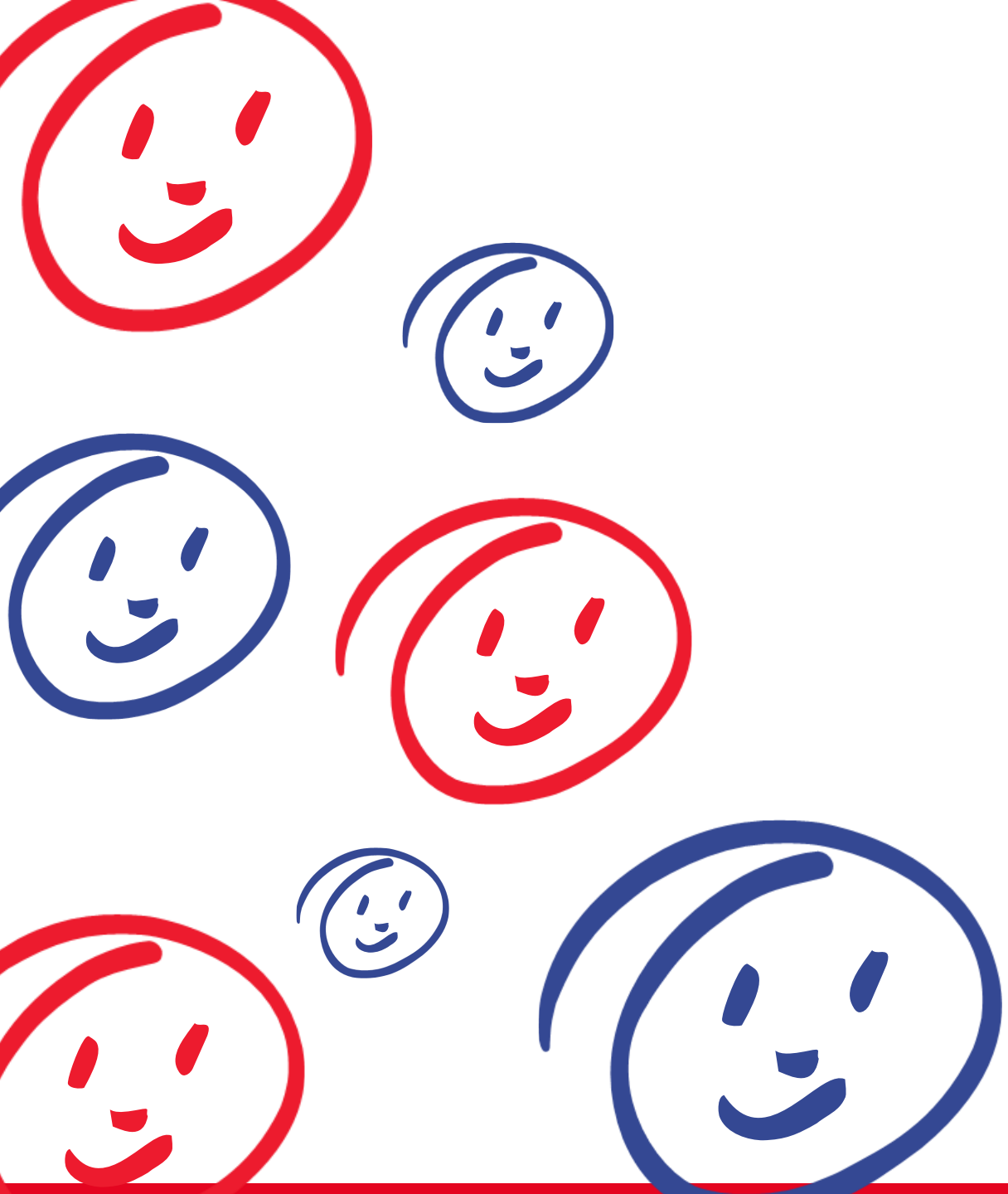
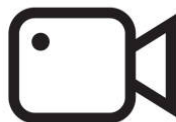

**Van LOWAN-leerlijnen 3-8
naar aanbod**

Van LOWAN-leerlijnen 3-8 naar aanbod

3 februari 2026

Dit webinar wordt opgenomen.

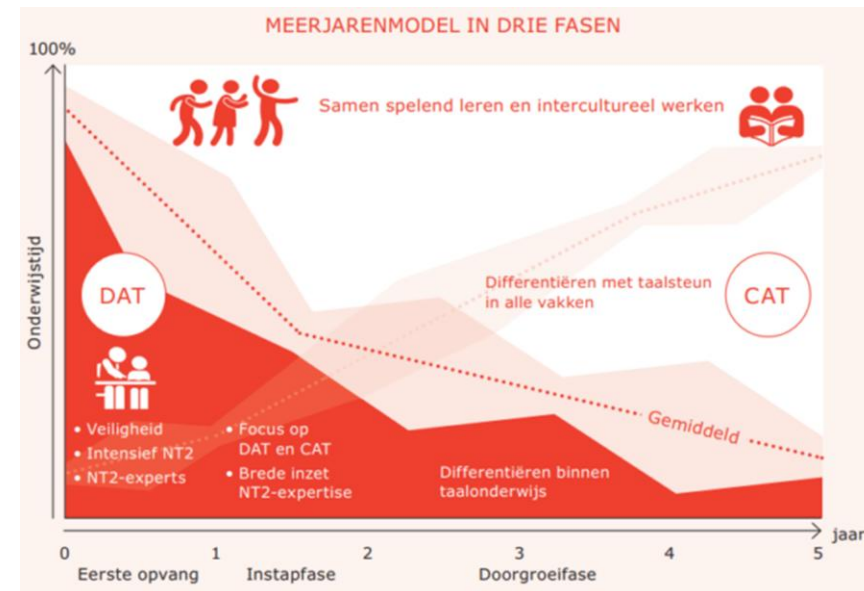

Kennismaken

Vandaag

- De nieuwkomers leerling in groep 3-8
- De opbouw van de leerlijnen
- Cyclisch werken
- Toepassingen
- Voorbeelden per vakgebied
- Leerlijnen als observatiemiddel

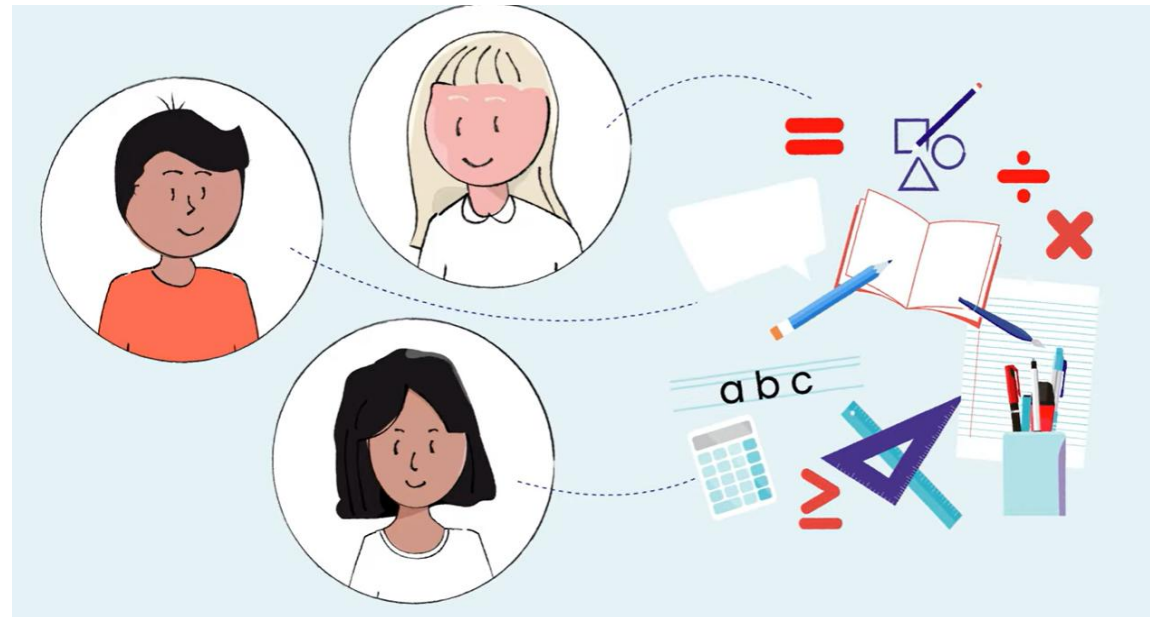
Uitgangspunten

De nieuwkomersleerling 3-8

Uiteenlopende beginsituaties

- Omgevingsfactoren:
 - Thuisomgeving
 - Culturele achtergrond
 - Opleidingsniveau ouders
 - Rijke leeromgeving
 - Interactie
- Persoonlijke factoren:
 - Leeftijd
 - Onderwijservaring (in Nederland)
 - Kind kenmerken
 - Mogelijk trauma

Basiskennis bijvoorbeeld:

- De ontwikkeling en de didactiek van basisvaardigheden
- Doelgericht werken
- Het leren van een nieuwe taal:
 - Meerjarenmodel in drie fasen
 - Taal leren door interactie: taalaanbod, taalruimte, taalfeedback
 - Van passief, naar actief, naar toepassen
 - NT2 taalverwerkingstadië
 - Woordenschatverwerving
 - NT2 didactiek
 - Meertaligheid: inzet thuistaal
- Cultuursensitief werken
- Traumasensitief werken
- **Kennis over de LOWAN-leerlijnen**

De LOWAN-leerlijnen

LEERLIJN

Technisch lezen

Leren lezen is de belangrijkste vaardigheid die op school wordt geleerd. Vloeiend en met begrip lezen begint bij het leren van de relatie tussen klanken en letters. Correcte uitspraak van de klanken is een groot aandachtspunt bij nieuwkomers. Wanneer leerlingen de elementaire leesvaardigheden onder de knie hebben, blijkt hun leesvaardigheid en leesmotivatie vooral gebaat te zijn bij het lezen van en luisteren naar aansprekende kinderboeken. (bron: SLO) 2

Beginsituatie bepalen Go bij de leerling na ...

- Kan de leerling lezen in de thuistaal of andere taal?
- Komt de leerling uit een geletterde (thuis)omgeving?
- Is de leerling bekend met het Latijns schrift?
- Wat zijn verschillen en overeenkomsten tussen de thuistaal en Nederlands in klanken en schrift? 2

Hoe gebruik ik de leerlijn Technisch lezen? 2

Let op: toewerken naar de referentieniveaus. 2

DLE

De DLE-cirkels bij de doelen zijn geen harde normen, maar handvatten om bijpassende leerstof en toetsen te kiezen. 2

De leerling ...

- ... begrijpt dat er een relatie tussen geschreven en gesproken taal bestaat in de thuistaal en/of Nederlands
- ... kan laten zien dat Nederlandstalige boeken worden gelezen van voor naar achter, bladzijden van boven naar beneden en regels van links naar rechts

- ... kan aangeboden klanken in het Nederlands herkennen en onderscheiden
- ... kan gesproken mkm-woorden met aangeboden klanken hakken (analyse) en plakken (synthese) (evt. met visuele ondersteuning)
- ... kan de aangeboden letters in het Nederlands herkennen en lezen
- ... kan frequente mkm-woorden vlot lezen waarvan de klank-tekenkoppeling wordt beheerst

Leerlijnen

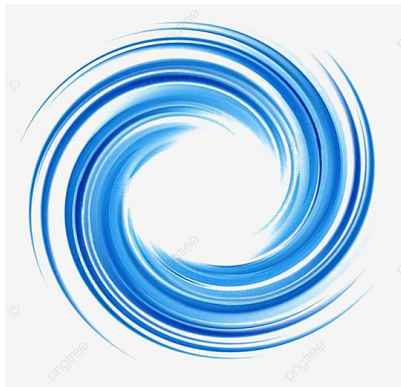
- Mondelinge Taalvaardigheid
- Woordenschat
- Technisch lezen
- Spelling
- Rekenen
- Begrijpend lezen
- Schrijven

Ontwikkelingsgebied:

- Sociaal Emotionele Ontwikkeling

Opbouw

- Voorwaardelijke doelen
- Minimum doelen
- Streefdoelen alle leerlingen
- Extra streefdoelen

De leerling ...

Voorwaardelijke doelen

- ... kan zijn aandacht richten bij het luisteren naar (visueel ondersteunde) concrete woorden en korte zinnen in het hier en nu
- ... luistert precies met visuele ondersteuning om woorden en korte zinnen te onderscheiden, te begrijpen en te leren
- ... kan de rol van luisteraar communicatief vervullen in situaties waarin hij zich veilig voelt (onder andere door het herkennen van situaties, woorden, in een kleine groep)
- ... kan de rol van spreker communicatief vervullen non-verbaal en/of verbaal in situaties waarin hij zich veilig voelt

Minimum doelen

- ... reageert als luisteraar op gepaste manier (verbaal of non-verbaal) op de inhoud
- ... toont interesse in de ander, gaat interactie aan
- ... valt een ander niet ongepast in de rede (verbaal of non-verbaal) begrijpt regels van beurt nemen
- ... herkent in verhaal persoon, gebeurtenis of plaats op een afbeelding en legt een relatie tussen woord en afbeelding binnen concrete context met aanwijzingen
- ... kan als luisteraar de gesprekslijn vasthouden binnen concrete context met aanwijzingen
- ... doet verbaal/non-verbaal actief mee aan gesprekken in kleine en of grote groepen (en neemt initiatief in situaties waarin hij zich veilig voelt). Aandachtspunt is eventuele spreekangst
- ... kan een (persoonlijk) verhaal passend bij taalefase, in kernwoorden en toenemend in complexiteit, navertellen met en gebruik van lichaamstaal
- ... kan in kernwoorden vertellen communicatief (dat wil onder andere zeggen: gaat eenvoudige (non-verbale) interactie aan, maakt contact, doet poging tot uitingen) over wat hij gezien of gedaan heeft eventueel met ondersteuning van visuele ondersteuning
- ... hanteert een opbouw voor zijn verhaal die door luisteraar te volgen is

Streefdoelen alle leerlingen

- ... luistert naar teksten waarvan kernwoorden bekend zijn; teksten gaan over alledaagse concrete herkenbare onderwerpen aansluitend bij de belevingswereld (eventueel met visuele ondersteuning)
- ... luistert precies om korte, concrete instructie te begrijpen eventueel met visuele ondersteuning
- ... herkent persoon, plaats of gebeurtenis in een verhaal en legt een relatie met eigen kennis en belevingswereld
- ... kan begrip van teksten kenbaar maken (oplopend in begrip van kernthema, tijdsvolgorde, verwijs- en oorzaakrelaties) met gebruik van visueel materiaal
- ... doet met ondersteuning een voorspelling op basis van de introductie (van een probleem of een verhaal) en stelt deze al luisterend bij
- ... verwoordt zijn eigen gedachten en denkvragen in woorden passend bij de taalefase en het taalniveau
- ... houdt rekening met de luisteraars door bijvoorbeeld naar luisteraar te kijken om te controleren of boodschap duidelijk is
- ... gaat in op reacties verbaal en/of non-verbaal van luisteraars
- ... kan iemand anders in een gesprek helpen en iets uitleggen (verbaal of non-verbaal)
- ... hanteert een opbouw voor een meer formele presentatie waarin hoofdboodschap duidelijk is
- ... gaat in spreek- en gesprekstaken interactie met anderen aan
- ... gaat in op de uiting van de ander (geeft feedback)
- ... respecteert de inbreng van anderen

Extra streefdoelen

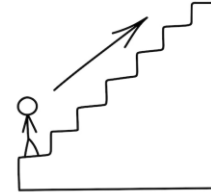
- ... kan een gesprek in hier en nu of met concrete opdracht of structuur leiden
- ... houdt rekening met een goede beurtwisseling
- ... voert op een adequate wijze gesprekken en interactie met onbekenden, zowel verbaal als non-verbaal in taal waarover hij beschikt
- ... kan aandacht richten langere tijd (max 10 minuten) bij luisteren naar teksten en instructie

Aanbodsdoelen

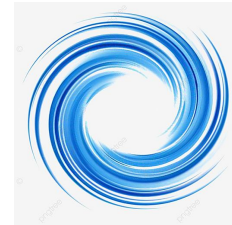
Opeenvolgend (cursorische doelen):

- Technisch lezen
- Spelling
- Rekenen

Herhalend aanbod in complexere taken:

- Mondelinge taalvaardigheid
- Woordenschat
- Begrijpend lezen

NB:

- NT2 didactiek en de opbouw
- Cruciale doelen voor nieuwkomers
- Aansluiten bij onderwijsbehoeften van nieuwkomers

Inkijkjes bij de doelen

De leerling ...

1. Herkennen van woorden

- ... kan zijn aandacht richten bij het luisteren naar (visueel ondersteunde) concrete woorden en korte zinnen in het hier en nu
- ... luistert precies met visuele ondersteuning om woorden en korte zinnen te onderscheiden, te begrijpen en te heren
- ... kan de rol van luisteraar communicatief vervullen in situaties waarin hij zich veilig voelt (zonder andere door hen herkennen van situaties, woorden, in een kleine groep)
- ... kan de rol van spreker communicatief vervullen non-verbaal en/of verbaal in situaties waarin hij zich veilig voelt

2. Begrijpen van verhalen

- ... reageert als luisteraar op gepaste manier (verbaal of non-verbaal) op de inhoud
- ... toont interesse in de ander, gaat interactie aan
- ... volgt een ander niet ingesproken in de rede (verbaal of non-verbaal) begrijpt regels van luisteren
- ... herkent in verhaal personen, gebeurtenis of plaats op een afbeelding en legt een relatie tussen woord en afbeelding binnen concrete context met aanwijzingen
- ... kan als luisteraar de gespreksrijke vasthouden binnen concrete context met aanwijzingen
- ... doet verbaal/non-verbaal actief mee aan gesprekken in kleine en of grote groepen en neemt initiatief in situaties waarin hij zich veilig voelt
- ... aandachtspunt is eventuele sprekkings
- ... kan een (persoonlijk) verhaal passend bij taalfase, in kernwoorden en toememend in complexiteit, vertellen met en gebruik van lichaamstaal
- ... kan in kernwoorden vertellen communicatief dat wil onder andere zeggen: gaat eenvoudige (non-verbaal) interactie aan, maakt contact, doet poging tot uitingen over wat hij gezien of gedaan heeft eventueel met ondersteuning van visuele ondersteuning
- ... handelt een oplossing voor zijn verhaal die door luisteraar te volgen is

3. Begrijpen van teksten

- ... luistert naar teksten waarvan kernwoorden bekend zijn; teksten gaan over alledaagse concrete herkenbare onderwerpen aansluitend bij de beleefingswereld (eventueel met visuele ondersteuning)
- ... luistert precies om korte, concrete instructie te begrijpen eventueel met visuele ondersteuning
- ... herkent persoon, plaats of gebeurtenis in een verhaal en legt een relatie met eigen kennis en beleefingswereld
- ... kan begrip van teksten kenbaar maken (oplopend in begrip van kernthema, inhoudelijke, verrijke en voorbeelden) met gebruik van visuele materiaal
- ... doet met ondersteuning met vraagstelling op basis van de introductie (van een probleem of een verhaal) en stelt deze af luisterend bij
- ... verwoordt zijn eigen gedachten en denken in woorden passend bij de taalfase en het taalniveau
- ... houdt rekening met de luisteraars door bijvoorbeeld naar luisteraar te kijken om te controleren of boodschap duidelijk is
- ... gaat in op reacties verbaal en/of non-verbaal van luisteraars
- ... kan iemand anders in een gesprek helpen en iets uitleggen (verbaal of non-verbaal)
- ... handelt een oplossing voor een meer formele presentatie waarin hoofdboodschap duidelijk is
- ... gaat in op spreken en gesprekstaken interactie met anderen aan
- ... gaat in op de uiting van de ander (geeft feedback)
- ... respecteert de inbreng van anderen

4. Begrijpen van teksten

- ... kan een gesprek in hier en nu of met concrete opdracht of structuur leiden
- ... houdt rekening met een goede voorbeelden
- ... weet op een adequate wijze gesprekken en interactie met anderen, zowel verbaal als non-verbaal in taal waarover hij beschikt
- ... kan aandacht richten langere tijd (max 10 minuten) bij luisteren naar teksten en instructie

Verwijst naar een filmpje

Verwijst naar een foto

Verwijst naar meer uitleg, website, visiestuk

Verwijst naar een uitleg of een voorbeeld

Let op bij printen: laatste versie en inkijkjes, filmpjes en informatie niet zichtbaar!

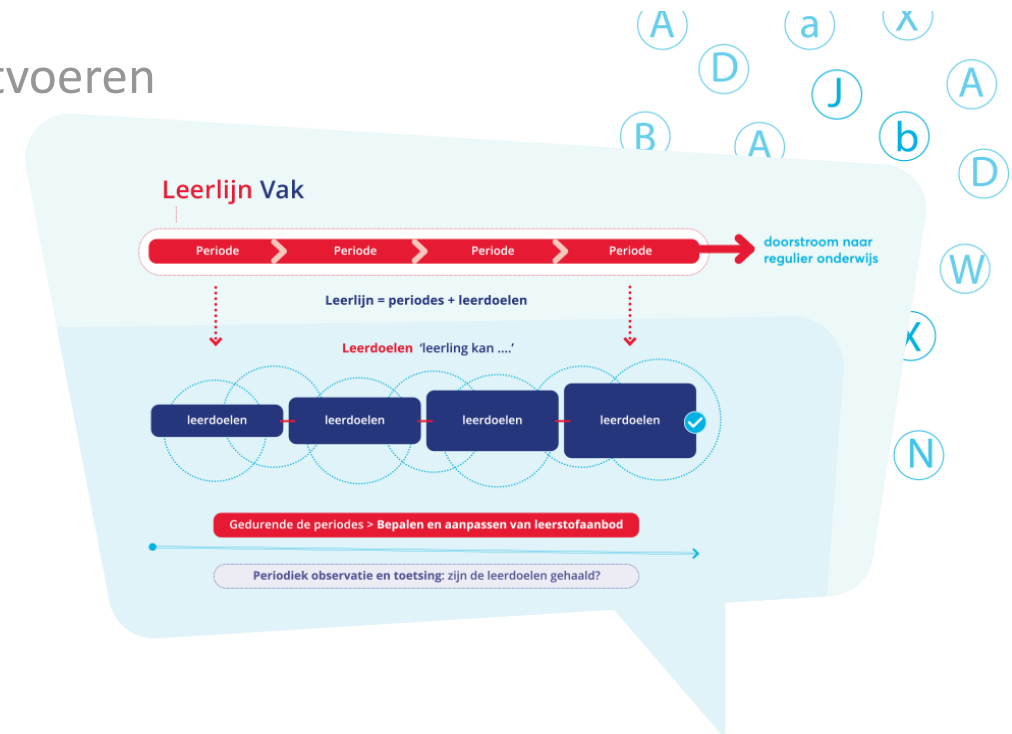

Werken met de LOWAN-leerlijnen

Cyclisch werken met de leerlijnen 3-8

In 4 stappen

- **Stap 1:** Beginsituatie en doorstroomperspectief bepalen en **doelen stellen**
- **Stap 2: Onderwijsaanbod afstemmen** en uitvoeren
- **Stap 3:** Monitoren
- **Stap 4:** Evalueren en bijstellen

Leerlijnen voor nieuwkomers

Stappenplan

LOWAN primair onderwijs

De leerlijnen 3-8 en drie toepassingen

	1	2	3
Toepassing	Van jouw groepsaanbod of niveaugroep naar leerlijnen	Van leerlijn naar (te creëren) aanbod	Leerlijnen individuele ontwikkeling
Leerlijn	Check 	Uitgangspunt 	Observatiemiddel

Van leerlijn naar onderwijsaanbod

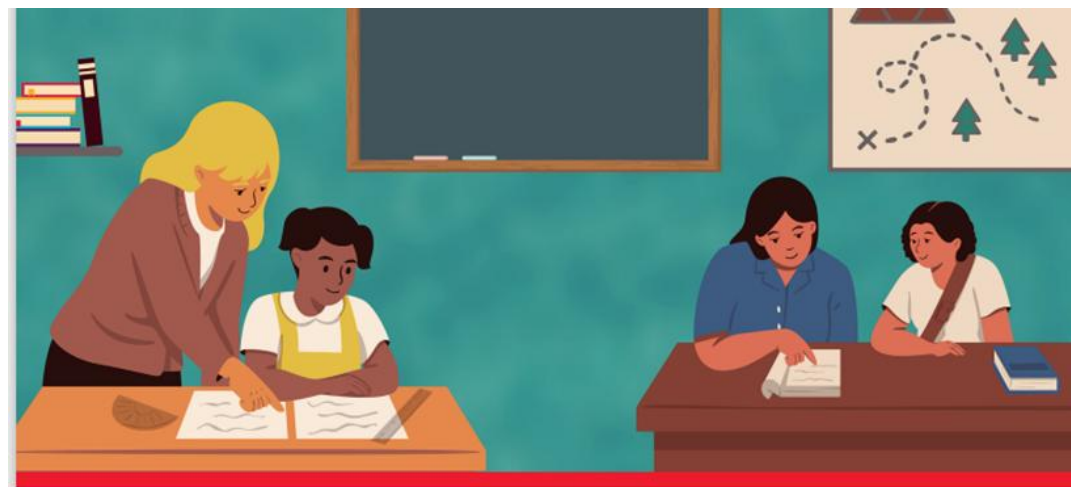
Hoe doe je dat?

Stap 1: Beginsituatie en doelen plannen

De onderwijsbehoeften van de nieuwkomer

[Onderwijsbehoeften-nieuwkomersleerlingen-groep-1-8.pdf](#)

Cyclisch werken

Stap 1 Bepalen van de beginsituatie en doelen plannen

De leerling

- De bol
- De doelenlijst (toepassing 3 van de leerlijnen)
- Observatie
- Doorstroomperspectief

Stap 2 Onderwijsaanbod (van de groep)

Stap 3 Monitoren

- Heeft de leerling zich ontwikkelt op de gestelde doelen?

Stap 4 Evalueren en bijstellen

- Is extra aanbod nu nodig?

Waar past de leerling?

Let op: Kan per vakgebied of les/activiteit verschillen

Cyclisch werken

Stap 1 Bepalen van de beginsituatie en doelen plannen

- De leerling
- De bol
- De doelenlijst (toepassing 3 van de leerlijnen)
- Observatie
- Doorstroomperspectief

Stap 2 Onderwijsaanbod

Stap 3 Monitoren

- Heeft de leerling zich ontwikkeld op de gestelde doelen?

Stap 4 Evalueren en bijstellen

- Is extra aanbod nu nodig?

Stap 2: Onderwijsaanbod

Toepassing 1 en 2:

Jouw aanbod +
basiskennis
nieuwkomers

Toepassing
1

Eventueel:
extra aanbod of pre-
teaching/ herhaling of
ander aanbod bijv.
intensieve
leesbegeleiding, ...

Toepassing
2

OVERZICHT LEERDOELEN | TECHNISCH LEZEN | 9/12 jaar - groep 5-8

LEERLIJN
Technisch lezen

Leren lezen is de belangrijkste vaardigheid die op school wordt geleerd. Vloeiend en met begrip lezen begint bij het leren van de relatie tussen klanken en letters. Correcte uitspraak van de klanken is een groot aandachtspunt bij nieuwkomers. Wanneer leerlingen de elementaire leesvaardigheden onder de knie hebben, blijkt hun leesvaardigheid en leesmotiveatie vooral gebaat te zijn bij het lezen van en luisteren naar aansprekende kinderboeken. (bron: SLO)

Beginsituatie bepalen
Go bij de leerling na ...

- Kan de leerling lezen in de thuistaal of andere taal?
- Komt de leerling uit een geleterde (thuis)omgeving?
- Is de leerling bekend met het Latijns schrift?
- Wat zijn verschillen en overeenkomsten tussen de thuistaal en Nederlands in klanken en schrift?

Hoe gebruik ik de leerlijn Technisch lezen?

Let op: toewerken naar de referentieniveaus.

De DLE-cirkels bij de doelen zijn geen harde normen, maar handvatten om bijpassende leerstof en toetsen te kiezen.

De leerling ...

Voorwaardelijke doelen

- ... begrijpt dat er een relatie tussen geschreven en gesproken taal bestaat in de thuistaal en/of Nederlands
- ... kan laten zien dat Nederlandstalige boeken worden gelezen van voor naar achter, bladzijden van boven naar beneden en regels van links naar rechts

Minimale doelen

- ... kan aangeboden klanken in het Nederlands herkennen en onderscheiden
- ... kan gesproken mkm-woorden met aangeboden klanken hakken (analyse) en plakken (synthese) (evl. met visuele ondersteuning)
- ... kan de aangeboden letters in het Nederlands herkennen en lezen
- ... kan frequente mkm-woorden vloeiend lezen waarvan de klank-tekenkoppeling wordt beheerst
- ... kan korte zinnen met herkenbare opbouw lezen met mkm-woorden, met één zin per regel
- ... kan mkm en mkmk woorden lezen van het type kast en stop
- ... kan mkm en mkmk woorden lezen van het type helpt en strip
- ... kan woorden steeds meer automatisch herkennen
- ... kan eenvoudige verhaaltjes met frequente en/of bekende eenlettergrepen woorden lezen

Klassenmanagement

Organisatie per school verschillend:

- Taalklas met leeftijd 3 –8
- Taalschool:
 - o Eén groep bijv. drie niveaus
 - o Groepsdoorbroken onderwijs
- Groepsplan (per vakgebied)

Voorbeeld technisch lezen

Toepassing 1:

je plaatst de leerling in het aanbod/ de groepen die er zijn en je weet dit doel komt aanbod

Toepassing 2:

je bedenkt aanbod voor groepen aan de hand van de leerlijnen

Let op: een niveaugroep = geen vaste groep.

- Waar ga ik met springen door de stof?
- Waar kan de leerling versnellen?

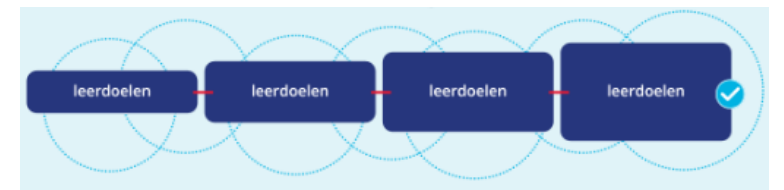
Stap 2: Voorbeelden per vakgebied

Technisch lezen

Doel:

...kan gesproken mkm-woorden met aangeboden klanken hakken (analyse) en plakken (synthese) (evt. met visuele ondersteuning)

- aanbod met of zonder sprongen in de leerstof;
- methode als bron: letter, klank, lezen (woorden, zinnen, teksten);
- versterken van het aanbod: klankgebaren, visuele ondersteuning.

LOWAN-leerlijnen 3-8

Visuele ondersteuning m.b.v. (klank)-gebaren

LOWAN primair onderwijs

Spelling

Doel: ... kan frequente woorden van het type MKM met korte klank spellen zoals in pen en kin

Woorden met MKM

Luisterwoorden, 1 medeklinker

pan
b

Ik kan woorden met één medeklinker vooraan en achteraan zoals 'pan' spellen.

Woorden met MKM

Hoor je een korte of een lange klank?

korte klank
Korte klank? Hands **omhoog**.

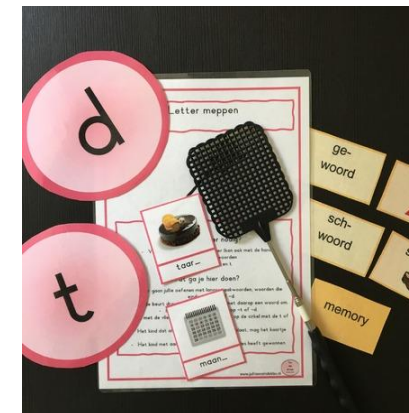
lange klank
Lange klank? Hands **omlaag**.

Woorden met MKM

Hoor je een korte of een lange klank?

korte klank

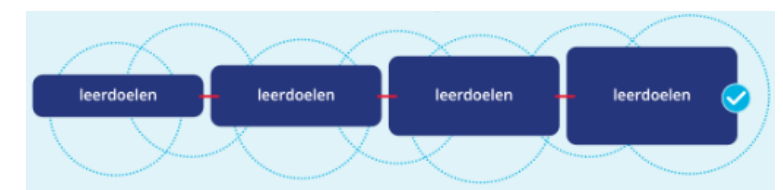
lange klank

Van website: Voor leerkracht en scholing

Voorbeeld: De Globe Enschede, Gynzy/ Spelling op maat

Rekenen

Doel: ... benoemt en rekent de oppervlakte en omtrek uit

Omtrek berekenen

Rekenen

Naam: _____ Groep: _____

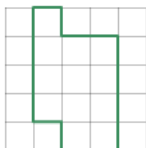
Wat ga je oefenen?

- Berekenen van de omtrek

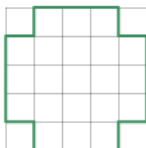

Gebruik bij het oefenen de artikelen over het berekenen van de omtrek

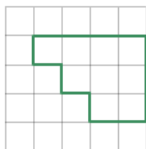
Wat is de omtrek? Schrijf op.

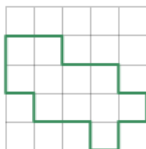
..... cm

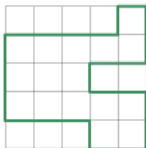
..... cm

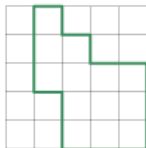
..... cm

..... cm

..... cm

..... cm

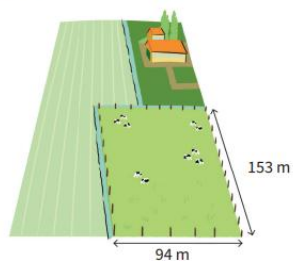
www.junioreinstein.nl

Online oefenen | Leen- en oefenboeken | Werkbladen | Educatief materiaal

Bereken de omtrek en oppervlakte

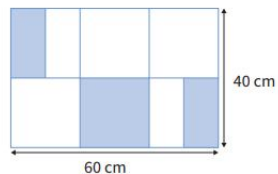
Doorstroomtoets

Een boer heeft een weiland van 153 meter lang en 94 meter breed.

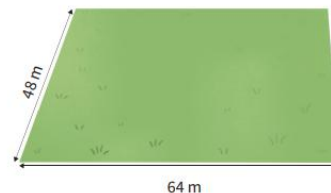
Wat is de omtrek van het weiland?

..... m

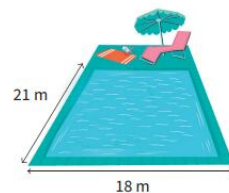
Wat is de oppervlakte van het witte deel?

..... cm²

Wat is de oppervlakte van dit weiland?

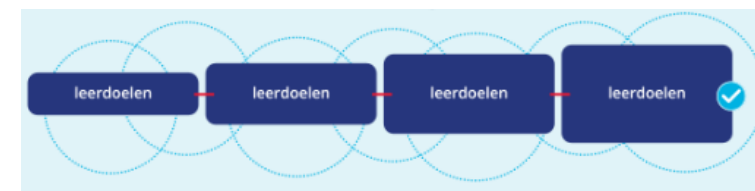
..... m²

Het nieuwe zwembad is 18 meter breed en 21 meter lang.

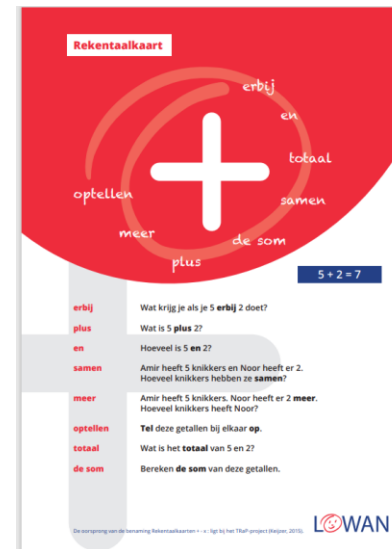
Wat is de omtrek van het nieuwe zwembad?

..... m

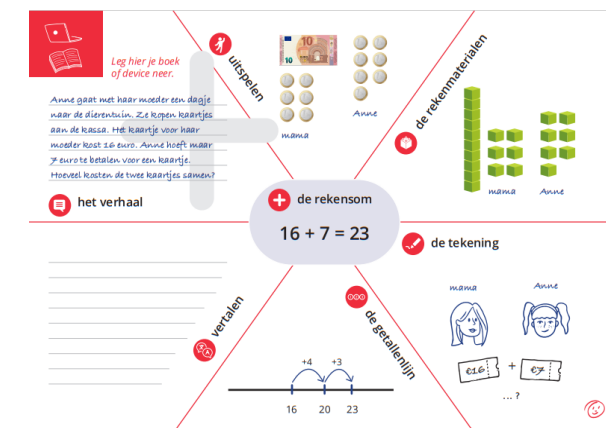

Rekentaalkaart + - x :

- Instructiekaart voor de leerkracht
- Taalsteunplanner
- LOWAN- Rekentaalkaarten + - x :

TAALSTEUN IN DE REKENLES Lesvoorbereiding / taalsteunplanner		
→ STAP 1 Wat is het rekendoel?		
→ STAP 2 Formuleer (reken)taaldoelen		
(Reken)taaldoelen	Voorbeelden	In jouw les
Rekentaal Welke rekenbegrippen komen er voor in de les? Welke standaardformuleringen?	Euro, hoeveel, samen	
Contexttaal Welke contexttaal komt voor in de les?	De dierenwiel, de kaartjes, de kassa, kopen, kosten, betalen, het dagje	
Taaldoelen Formuleer taaldoelen.	De leerling kan de begrippen euro, hoeveel en samen begrijpen en gebruiken.	

Lesvoorbereiding / taalsteunplanner

De leerlingen benoemen en rekenen de oppervlakte en omtrek uit (LOWAN-leerlijn groep 5-6)

→ STAP 1 **Wat is het rekendoel?**

→ STAP 2 **Formuleer (reken)taaldoelen**

(Reken)taaldoelen	Voorbeelden	In jouw les
Rekentaal Welke rekenbegrippen komen er voor in de les? Welke standaardformuleringen?	Euro, hoeveel, samen	de oppervlakte de omtrek de lengte de breedte
Contexttaal Welke contexttaal komt voor in de les?	De dierentuin, de kaartjes, de kassa, kopen, kosten, betalen, het dagje	het weiland het nieuwe zwembad
Taaldoelen Formuleer taaldoelen.	De leerling kan de begrippen euro, hoeveel en samen begrijpen en gebruiken.	De leerlingen kunnen de begrippen oppervlakte en omtrek gebruiken.

→ STAP 2 Bepaal welke vormen van taalsteun passend zijn en bereid deze voor

Vorm van taalsteun	Voorbeelden	In jouw les
Geplande taalsteun Visuele en concrete hulpmiddelen bij moeilijke taal.	- Ik zorg voor een lege vertaalhulp die kinderen in groepjes kunnen invullen. - Ik zorg voor handige formuleringen. - Ik zorg voor een woordmuur met visuele geheugensteuntjes. - Ik zorg voor een spiekbriefje met definities van de rekentaal, voorbeelden en visualisaties. - Ik zorg voor een taalschrift waar leerlingen moeilijke woorden en voorbeeldzinnen in op kunnen schrijven.	
Interactie bevorderen Meer spreek- en schrijfkansen creëren binnen de les om de taal eigen te maken.	- Leerlingen kunnen de som met behulp van de vertaalhulp naspelen. - Leerlingen worden uitgenodigd hun denkstappen hardop te verwoorden in duo's of groepjes. - Leerlingen worden uitgenodigd om over de som te overleggen. - Leerlingen leggen hun antwoorden aan elkaar voor en bespreken deze. - Leerlingen oefenen schriftelijk met het gebruik van rekentaal.	
Interactieve taalsteun Manieren om in interactie met kinderen aandacht te vestigen op rekentaal.	- Ik herformuleer leerlinguitingen (gesproken of geschreven). - Ik verwijst naar of herinner aan de benodigde denkstappen. - Ik verwijst naar of herinner aan specifieke woorden en formuleringen. - Ik herhaal correcte, voorbeeldmatige taaluitingen van leerlingen. - Ik vraag leerlingen hun gesproken of geschreven taal te verbeteren. - Ik benoem de kwaliteit van taaluitingen.	
Meertalige taalsteun Thuisalen benutten om begrip te vergroten en de brug te slaan naar het Nederlands.	- Ik maak ruimte voor overleg in de thuisalen. - Ik maak woordmuren, woordwebben en taalschriften meertalig. - Ik zet de vertaalhulp in om kinderen een vertaling in de thuistaal te laten maken van een som. - Ik zorg voor vertalingen van rekenbegrippen of een vertaling van het werkboek met behulp van een vertaalapp. - Ik maak leerlingen zelfstandig in het vertalen van rekenbegrippen of het werkboek met behulp van een vertaalapp. - Ik laat ouders, taalmaatjes of oudere leerlingen in de thuistaal uitleg geven bij een rekenopgave. - Ik laat de leerling gebruikmaken van een vertaalapp.	

LOWAN-leerlijnen 3-8

Leerkrachten maken gebruik van thuistalen

LOWAN primair onderwijs

Woordenschat

Doel ... kan door gericht aanbod woordkennis verbreden en verdiepen

... breidt passieve en actieve basiswoordenschat uit in interactie in (dagelijkse) gespreks-, luister- en/of (voorlees)leessituaties (incidentele woordenschatuitbreiding)

WEEK 1 DAG 3 Een broodonderzoek

Woordaanbod

cluster g1-winter-19

cluster p-winter-10

cluster g3-36

cluster g1-herfst-6

woordenschat: het volkomenbrood, het naarbrood, de graankorrel

woordenschat: het onderzoek

woordenschat: turven

VOORBEREIDINGEN

- Zorg voor een bakkersmuts, een schort en een loop.
- Zorg voor voldoende verschillende broodsoorten voor het broodonderzoek en de broodmaaltijd. Neem in ieder geval mee: een heel (gesneden) volkomenbrood, croissantjes, een naarbrood en broodjes met duidelijke zichtbare graankorrels erop of erin.
- Leg de broodsoorten op een schaal (voor je eigen onderzoek, zie bij Start).
- Zorg voor boter, jam en gezond ander beleg, plus messen en schalen voor de broodmaaltijd.
- Kopieer voor elke leerling werkbild 3, 'het brood- en jamonderzoek'.
- Informeer je collega's vooraf dat enkele leerlingen langskomen voor een (brood-) onderzoekje.

Lesideeën

Start

- Zet een bakkersmuts op, doe een schort voor en neem de loop in je hand. Bekijk de verschillende broodsoorten op de schaal goed en vertel dat je een 'broodonderzoek' doet. Bied het woord **onderzoek** aan. Zeg: 'Ik onderzoek het brood. Als je iets onderzoekt, dan zoek je het heel goed om iets te vinden, om iets te weten te komen. Je doet dan een **onderzoek**. Ik onderzoek nu het brood'. (Els door de loop, knip in de broodjes en ruik eraan.) Zeg: 'Ja, ik heb iets gevonden'. Haal een graankorrel uit een broodje en laat het zien. 'Ah, ik heb een **graankorrel** gevonden. Nu weet ik dat er **graan** zit in brood'.

LOGO-cluster aanbieden

- Semantiseer cluster **g1-winter-19**. Haak het woord de **graankorrel** weer aan.
- Label de broodsoorten die je hebt meegenomen en schrijf de woorden onder elkaar op een groot A3-vel. Maak bij elke broodsoort een klein tekeningetje. Zeg dat in al deze soorten brood **graan** zit.

Onderzoek 1: welk brood wordt veel gegeten?

- Vertel dat je met de leerlingen gaat onderzoeken welk brood veel wordt gegeten door kinderen. Leg uit dat je gaat tellen om antwoord te krijgen op die vraag van het onderzoek. Inventariseer, per broodsoort, hoeveel leerlingen dat brood eten. Turf het aantal leerlingen achter de broodsoorten op het A3-vel. Zeg erbij dat dit turven heet. Zeg: 'Turven betekent: streepjes zetten om makkelijk te kunnen tellen'. Bespreek de uitkomsten in relatie tot de onderzoeksvraag: 'Welk brood wordt veel gegeten door kinderen? Moet zo, dat zijn we dus te weten gekomen'.

LOGO-cluster aanbieden

- Semantiseer cluster **g3-36**. Haak het woord **onderzoek(en)** weer aan. Wijs op de uitkomst van het broodonderzoek. Zeg: 'Weten jullie nog? Met een onderzoek kom je iets te weten'.

Onderzoek 2: een proefje met brood

- Vertel dat jullie een leuke **proef** gaan doen. Leg uit dat een proef een soort onderzoek is. Geef elk duo een vel wit papier en laat ze boven aan het vel naast elkaar vier vakjes tekenen. Twee vakjes krassen ze licht in met een grijs potlood, en twee vakjes met een gekleurd potlood.

NYD DIT MÅLTID

Duo's vullen zelfstandig de vragen in van werkbild 3B, 'het jamonderzoek'. Geef een beetje jam op een schoteltje.

Afsluiting: wat zijn we te weten gekomen?

- De gevorderde leerlingen presenteren de uitkomst van hun jam-onderzoek. Zijn de andere leerlingen het met die uitkomst eens?
- De leerlingen laten de uitkomst van hun turfonderzoek zien. Welk brood eten de leerkrachten het meest?
- De maaltijdgroep sluit af en serveert de belegde broodjes. Eet smakelijk!

LOGO-clusters aanbieden

- Vertel dat jullie straks een groot onderzoek gaan doen, maar dat je daarvoor eerst weer een paar woorden gaat uitleggen. Semantiseer cluster **g1-herfst-6** en meteen daarna cluster **p-winter-10**.

Onderzoek 3: een broodonderzoek

- Formeer heterogene groepjes en deel werkbild 3 uit. Leg opdracht 3A uit en zet de groepjes aan het werk.
- Geef de groepjes tijdens het werken veel spreekruimte en loop rond ter ondersteuning. Neem de aangeboden woorden mee in je eigen taalgebruik.
- Hang de werkbladen naast elkaar op en bekijk samen de uitkomsten. Hebben de groepjes dezelfde antwoorden? Of zijn er verschillende uitkomsten? Hoe kan dat?

Differentiatie: circuit met 3 activiteiten

- Dit onderdeel duurt 45 minuten. Formeer drie homogene groepjes die roteren na 15 minuten. Geef vooraf instructie voor activiteit 3 en begeleid activiteit 2.

Activiteit 1. De leerlingen consolideren met LOGO-digital.

- **Activiteit 2.** Consolideer met beginners de woorden van vandaag. Met de andere leerlingen behandel je mondeling of schriftelijk de letter S (zie: 'Om te doen').
- **Activiteit 3.** De leerlingen werken zelfstandig.

Duo's maken een broodmaaltijd klaar van het overgebleven brood en het beleg dat je hebt meegenomen.

Duo's schrijven de broodsoorten op uit 'onderzoek 1'. Vervolgens gaan ze de klassen lang en doen een onderzoekje: 'Wat vinden leerkrachten het lekkerste brood?' Ze turven de uitkomsten.

OM TE DOEN

WOORDEN MET EEN B

Begin met het woord **bakker** en voeg telkens woorden met een B toe:

- bakker
- bakker Bisan
- bakker Bisan bakt
- bakker Bisan bakt brood
- bakker Bisan bakt bruin brood
- bakker Bisan brengt bruin brood op zijn brommer

Zintuigen en broodsoorten

Geef duo's kaartjes met afbeeldingen van zintuigen: een mond, een neus, een hand, een oog. Geef hen ook kaartjes van de verschillende broodsoorten. Zet een bakkersmuts op en doe uitstralen. Bijvoorbeeld:

- 'Ik ruik een croissantje.'
- 'Ik proef volkomenbrood.'
- 'Ik zie een ladekje.'
- 'Ik voel een boterham.'

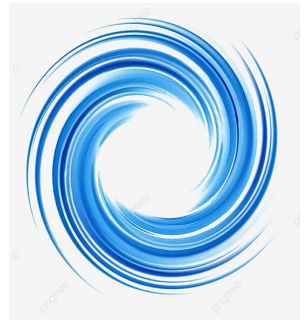
De leerlingen pakken van beide categorieën - zintuigen en broodsoorten - het juiste kaartje en houden ze beide omhoog.

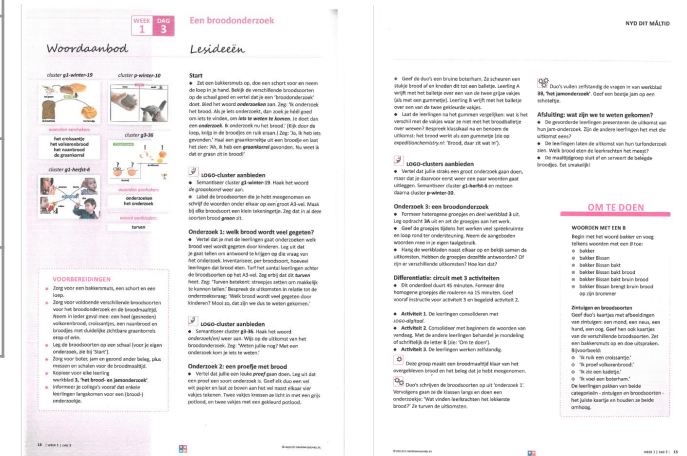
Woordenschat - differentiatie

Doel ... kan door gericht aanbod woordkennis verbreden en verdiepen

- ... breidt passieve en actieve basiswoordenschat uit in interactie in (dagelijkse) gespreks-, luister- en/of (voorlees)leessituaties (incidentele woordenschatuitbreiding)

Bijv. DAT	Bijv. CAT	(Her)Formuleren van zinnen (in vaktaal)
Het brood	Onderzoeken	Ik proef een boterham. De smaak van jam is zoet.
Het graan	Het onderzoek	Kinderen vinden croissants lekkerder dan boterhammen.
De boterham	Turven	Het aantal leerlingen dat een croissantje het lekkerst vindt, is het grootst.
Het broodje	De uitkomst	In vergelijking met de leerlingen zie je bij leerkrachten een toename van mensen die boterhammen eten.

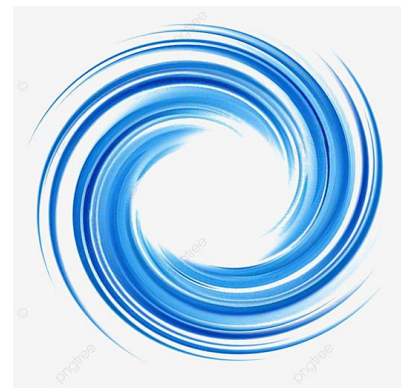

Mondelinge taal

Doel: ... verwoordt zijn eigen gedachten en denkvragen in woorden passend bij de taalleerfase en het taalniveau 🗣️ 🗣️
... gaat in op de uiting van de ander (geeft feedback) 🗣️

Tijger ontsnapt! Telefoon? - Praktijkvoorbeeld - LOWAN

Een watertekort oplossen - Praktijkvoorbeeld - LOWAN

**Welke doelen
komen
aanbod?**

Begrijpend lezen

Doel ... doet met ondersteuning een voorspelling op basis van de introductie (van een probleem of een verhaal) en stelt deze al luisterend bij

NIEUWSBEGRIJP Week 3 – 18 januari 2016 – tekst niveau B
strategie: verbanden

CED
groep

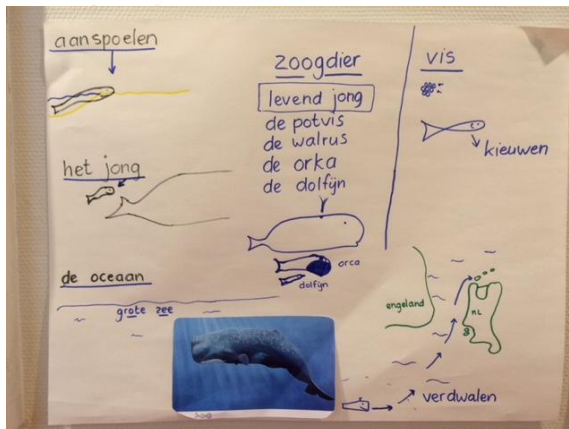
Potvissen op Texel

Het gebeurt niet vaak dat binnen een week zee potvissen aanspoelen op Nederlandse stranden. Het moet een uniek schouwspel zijn geweest. Op 12 januari strandden er vijf potvissen op het strand van Texel. Een dag later werden de dieren dood verklaard. En een dag daarna werd nog een dode potvis aangetroffen op het waddennland.

Hoe komt een potvis op Texel terecht?

- 10 Potvissen zijn zoogdieren. Deze grootste tandwalvissen komen voor in alle oceanen en leven in groepen. In het voorjaar trekken de mannetjes naar het noorden, in het late najaar, van november tot februari, gaan ze weer terug naar het zuiden. Daar zijn de vrouwtjes achtergebleven. Bij Groot-Brittannië kunnen ze twee kanten op. Ze kunnen via de Noordelijke Atlantische Oceaan, waar voldoende ruimte is om te zwemmen. Soms gaan ze per ongeluk via de Noordzee. Daar is het water te ondiep. Ook kunnen ze daar geen voedsel vinden.
- 15

navertellen met en gebruik van lichaamstaal

... kan in kernwoorden vertellen communicatief (dat wil onder andere zeggen: gaat eenvoudige (non-verbale) interactie aan, maak ondersteuning van v hanteert een opbouw

De leerling luistert naar het eerste gedeelte van een verhaal. Bijvoorbeeld een tekst over een potvis die is aangespoeld bij de Waddenzee. De leerkracht vraagt na de eerste alinea te hebben gelezen: 'Wat denk je dat er met de potvis gebeurt?' De leerling zegt: 'Er komt een golf en de vis gaat terug de zee in'. De leerkracht leest de tweede alinea waarin duidelijk wordt dat het een hele zware vis is en dat hij niet uit zichzelf terug kan naar de zee. De leerling stelt zijn idee bij: 'Ik denk dat er een kraan komt om de vis in de zee te helpen.'

Streefdoelen alle leerlingen

... luistert naar teksten

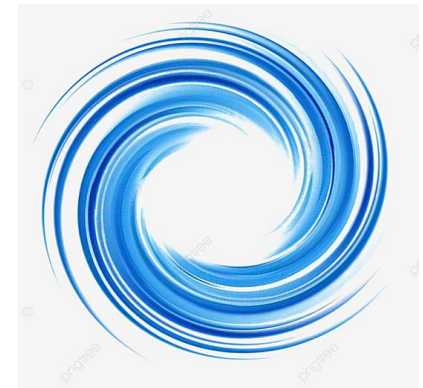
... onderwerpen aanslu

... luistert precies om k

... herkent persoon, pla

... kan begrip van teksten kenbaar maken (oplopend in begrip van kernthema, tijdsvolgorde, verwijst- en oorzaakrelaties) met gebruik van visueel materiaal

... doet met ondersteuning een voorspelling op basis van de introductie (van een probleem of een verhaal) en stelt deze al luisterend bij

LOWAN-leerlijnen 3-8

Juf Joyce stimuleert (tekst)begrip

LOWAN primair onderwijs

Schrijven

Doel:

- ... schrijft woorden horende bij een afbeelding
- ... schrijft teksten in de thuistaal
- ... durft te schrijven in de Nederlandse taal
- ... schrijft een zin
- ... doet een schriftelijke uiting
- ... maakt kennis met het creatief schrijven (gedicht, dagboek)
- ... maakt kennis met het schrijven om te communiceren (briefje, appje, mail, kaart)

Lisdesmd maril
m ist r t a a m r
u m r a

messi 37 jaar Joud
messi is een Argentijnse voetballer
die doorgaans als aanvaller speelt
Hij wordt beschouwd als een van
de beste spelers.
Lionel messi de ball is zo
goed in de bal hij gescoofd 840
goals.
en daarom is messi de best
voetballer.

Reflectie op de voorbeelden

Wat is er nodig?

- Basiskennis en vaardigheden van de leerkracht
- Goed beeld van onderwijsbehoeften van de leerlingen
- Per les helder wat het geplande doel is
- Na elke les of activiteit reflectie:
wat is de volgende stap voor deze leerlingen/ dit groepje leerlingen?
 - Wat vraagt dat van mij?
 - Herhaling van doel/ les
 - Verlengde instructie
 - Verdieping
 - Nieuwe doelen

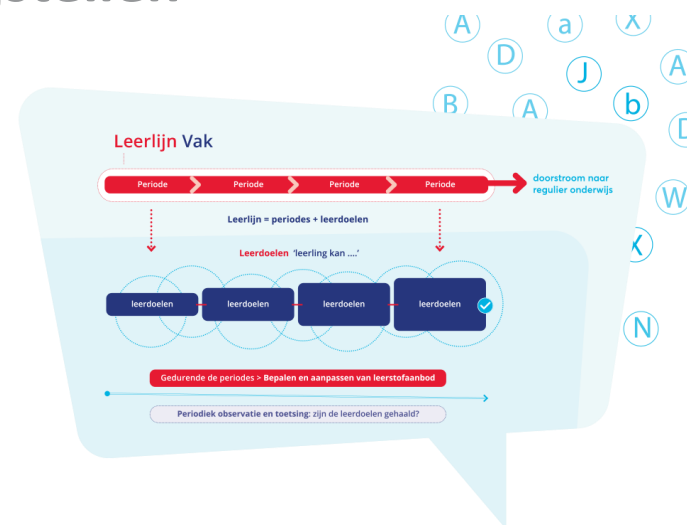
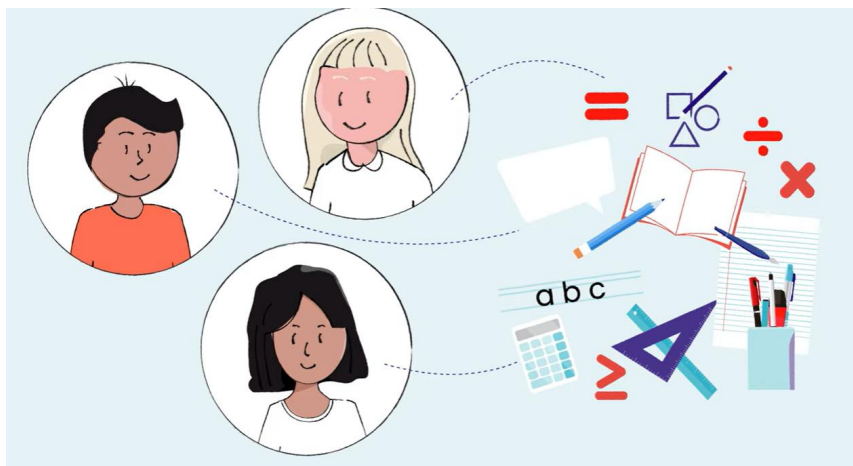

Stap 3 en 4: Monitoren, evalueren en bijstellen

Stap 3 en 4

Monitoren door observatie, evalueren en bijstellen

Wat is nu de volgende stap in ontwikkeling?

- Herhaald aanbod nodig?
- Kunnen versnellen/ sprongen in de leerstof maken?

Toepassing 3: observatiemiddel

Observaties en eventueel
passend toetsen

Of

Eventueel:
extra aanbod of pre-
teaching/ herhaling of
ander aanbod bijv.
DAT, TPR, intensieve
leesbegeleiding, f...

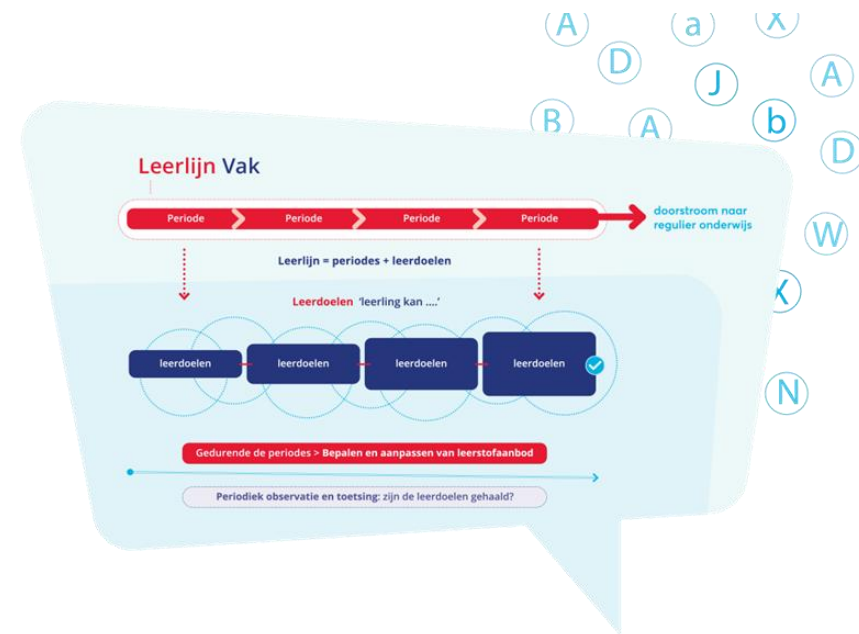
Cyclisch werken

Stap 1 Doelen plannen

Stap 2 Onderwijsaanbod

Stap 3 Monitoren

Stap 4 Evalueren en bijstellen

Vragen?

Regionale studiemiddag

NOTEEER IN JE AGENDA!

De regionale studiemiddagen LOWAN-PO

Leer meer over onderwijs aan nieuwkomers en bezoek de regionale studiemiddag bij jou in de buurt. Het programma zal bestaan uit inspirerende lezingen en interactieve workshops speciaal gericht op de doorgaande lijn, uitdagingen en kansen binnen het basisonderwijs. Onderwijsprofessionals van reguliere basisscholen en van taalvoorzieningen zijn welkom (max 2 per school).

Regio	Waar	Wanneer
Limburg & Brabant	Aristo, Eindhoven	2 maart 2026
Zuid-Holland & Zeeland	Rotterdam Building, Rotterdam	5 maart 2026
Groningen & Drenthe	Fletcher, Paterswolde	9 maart 2026
Noord-Holland & Utrecht	Van der Valk Hotel, Breukelen	12 maart 2026
Overijssel & Gelderland	Postillion Hotel, Deventer	16 maart 2026
Friesland & Flevoland	Westcord WTC, Leeuwarden	26 maart 2026

Aanmelden kan vanaf 12 januari 2026 via lowan.nl/po (vol = vol)

stap in de wereld van **NIUW-KOMERS**

LOWAN
ONDERSTUNING ONDERWIJS NIEUWKOMERS

LOWAN-community

Word jij ook lid?

Community LOWAN-PO – LOWAN

www.lowan.nl

Heb je nog vragen?

Neem contact op met onze helpdesk

030 – 232 48 48

helpdesk@lowanpo.nl

www.lowan.nl